

O socialismu a jeho heslech.

Socialismus se nikdy neobešel bez hesel. Jak plynul čas, vytratil se z nich obsah a nad hlavami lidí visí pathetická slova, kontrastující se skutečností v formě grotesky které se už nikdo nesmál. Všimněte si, každý člověk, který žil v socialismu delší dobu dokáže rozhorleně vyprávět do cestách do práce v tramvajích, autobusech či ve vlaku o tom jak dohlavy plné starostí se pokoušejí dostat plakátové hesla, výkřiky o cestě vpřed, přání aby socialismus nadále vzkvétal či o jakési bitvě se zrnem a odtud odvozeným posílením míru. Jak se tomu divit visí-li nad poloprázdným regálem heslo "Úkoly pětiletky splníme", nehmobilizuje to v lidech skryté rezervy a revoluční nadšení, ale zcela jistě je to přivede k neslušné myšlence, která se nehodí pro rozhlasové vlny. Dívám se v televizi na rozličná shromáždění, manifestace i demonstrace, nejlépe u horkokrevných jihoameričanů lze pozorovat fenomén jenž by psycholog označil za davovou psychózu. V určitém okamžiku se vytratí jakýkoliv rozumný důvod pro nadšení ne právě ono nadšení samo, a statisícový zástup čeká v naprostém tichu na slova řečníka, který po dramatické pauze zvolá "Ať žije republika". Vzápětí se strhne bouře, ačkoliv výpovědní hodnota toho hesla by za jiných okolností nikoho neobohla. V klidných středoevropských poměrech a při oné známé národní mentalitě kdy život učí opatrnosti, skepsi a především ironii nad přehlídkami, průvody a schůzemi se taky často uchylujeme k heslům která symbolizují dobu, niterná přání nebo potřebu. Rok 1968 se odehrál pod vizitkou "socialismu s lidskou tváří", což si lidé zpřesnili na požadavek svobody a demokracie. Po srpnové okupaci byl dokonce znám tvůrce hesla; který byl morálním postojem většiny občanů "ani kůrku chleba, ani kapku vody". Paradoxně je vymyslel spisovatel svázaný se systémem jejímž vojákům odepřel chléb a vodu, Jan Drda. Trvalo dlouho než normalizační vítězové odpustili pohádkáři, dlouholetému aktivnímu komunistovi a na obrozovce lze opět vidět "Dalskabáty". Pár měsíců nadějí, ať historie rozhodne zda právem či neprávem spojila se jménem Alexandra Dubčeka. Už jsme o to-m hovořili ale není nic zarážejícího na tom, že při nedávné návštěvě Prahy jej obklopil zástup lidí, že mu herci Národního divadla dali na vědomí, že vědí o jeho přítomnosti v hledišti, že jeho návštěva Semaforu, vyvolala mezi diváky vzrušení. Byl v té chvíli na správné adrese. Semafor je bez diskuse kus novodobých národních dějin. Jiří Šlitr a Jiří Suchý znamenají pro naše společenské a kulturní povědomí tolik jako Werich a Jiří Voskovec. Sejde-li se kdekoliv na světě několik lidí původem z Československa, starší, střední i mladší generace, netřeba brát je na to že posléze dojde na "slečku co měla samou loknu" či "na kočku co seděla na okně a venku štěkal pes". Sláva Volný napsal v jednom komentáři, že při odchodu Waldemara Matušky zpytoval své pocity a dospěl k názoru, že ho zasáhl nejvíce ze všeho smutek - tak zase jeden odešel. Ale respektoval přání člověka který už dále nechtěl snášet rozmanité slídiče, nenechávajíc na pokoji ani zpěváka tak národního jakým Matuška báze sporu je, neboť právě on je onen muž s plnovousem a bandžem, který zpíval v časech Semaforu ty mnohé semaforské hymny. Zdá se nám v řádu věcí, že vám můžeme přehrát ze Sovobdné Evropy třeba ten newyorský koncert Waldemara a jeho ženy Olinky Blechové, že z naší rozhl. stan. posloucháte Yvonu Přenosilovou, zatímco my se tady v soukromí toli vracíme do Semaforu, pročpak neříct s Jiřím Voskovcem - pořád jedna rodina. Že Semafor bylo heslo, heslo nové poetiky a chcete-li pak také atmosféry 60-tých let, směřující k volnosti, kterou lidé požadovali ve dvou slovech - demokracie a svoboda. Po vpádu půl milionové armády do Československa, jsme na ulicích podepisovali požadavek neutrality, což sice náramně zneužila Brežněvova politická mašinerie, ale nebylo to víc jak to nahlížím s odstupem let jen jedno velké zoufalství a z nereálný pokus najít únikovou cestu z medvědího ruského objetí. Nic nanasvědčuje a především nic historicky nepotvrzuje, že socialismus je reformovatelný. Všechny naděje od zcela možných až veskrze nové pochopitelně žijí v lidech dál. Dikazem je i v Praze nedávno oživená legenda Alexandra Dubčeka. Dal bych na to hlavu, která ať počítám jak chci je jen jedna, že ten zájem o jeho osobu není nic víc a nic méně než přání zvolit přijatelnější variantu všedního života. Ale Alexandr Dubček je pravověrný komunist, ale pro lidi zřejmě představuje idealisty jině bylo možno věřit. Ty s nimiž Biřakové, Indrové, Jakešové a Husákové, ale také Štrougalové zatočily známým způsobem. Zavzpomíná-li teď na stránkách západního tisku Lubomír Štrougal na časy, kdy po válce omyšlem překročil hranice Německa a bloudil tam, a dodá-li k tomu, že takto by to tam mělo opět vypadat

je snad mnoho lidí ochotno přimhouřit oči a započíst ho k menšímu zlu, když už by si z rozličných zel mohli vybírat. Ale rok 1988 dosud, nemá dosud svou ústřední myšlenku. Tak rozličná lidská přání od svobody občanské až po svobodu náboženskou, požadavek demokracie a fungujícího hospodářského systému by se si ce mohly jmenovat perestrojka a glasnost, kdyby si je ne štítě tak lehce nevyvřili právě normalizátoři, kteří jednu reformu potlačili a teď se snaží přesvědčit doma i ve světě, že se má cosi významného a reformního odehrát. Rok 1988 svou myšlenku i svůj požadavek jistě najde, namířed si ho život. Rozhodně to nebude nic ze zbožného přání bilakovské ideologie, která se snaží oživovat v ldech představu, že vzornou výrobou smaltovaného nádobí bude výrazně posílen svtoový mír a že včasný příjezd vlaku na nádraží zmaří plány válečných štvěců. Komentář Karla Moudrého, Svobodná Evropa.

Rehabilitace v Sovětském svazu.

Politické monstrprocesy z r.1938 především s Nikolajem Bucharinem a Alexeje Rykovem, kteří byli odsouzeni za špionáž, účast na vraždě Sergjeje Kirova, ~~ot~~rávědní Marina Gorkého a jiná obvinění, která již dlouho nikdo nebere vážně. Někteří z této skupiny byli rehabilitováni už za Čchruščova. Je pravděpodobné, že teď budou následovat rehabilitace osob odsouzených v dalších procesech, za t.zv. pravicové úchytky, především předsedy sovětských odborů Michailax Tomské ho, vedoucích moskevského stranického výboru Nikolaje Uglanova a ~~mláďá~~Vasiliij Kotova. Bucharinova rehabilitace nepřekvapila. M.Gorbačov se zmínil pochvalně o něm začátkem listopadu n.r. Následovala záplava článků v sovětském tisku a časopis "Komunist" otiiskl dokonce Bucharinovu řeč z r.1929 k 5.výročí Leninovy smrti. V poslední době se ozvala i varování před Bucharinovským kultem. Tento kult ~~už~~místy podle zpráv v Sovětském svazu již existuje.

Bucharin byl teoretik a ekonom. Spolu s Rykovem doporučoval ve 20-tých letech NEP, v r.1936 nesouhlasil se Stalinovou snahou podporovat ruský nacionalismus. Protestoval proti diktátu strany v kultuře, kritizoval tendence spolupráce ve 20 a 30-tých letech s Německem. Jako teoretik se na fyzických persekucích s ce nepodílel, ale politiku tvrdě pěti' v řadě svých projevů doporučoval.

Umírněnější postavou byl mezi sovětskými komunisty Rykov, který byl dokonce ochoten neprosazovat komunistickou diktaturu a dokonce povolit jiné politické strany. Nebezpečí Rykovova kultu dnes prý v Sovětském svazu neexistuje.

Za zmínku stojí, že současná rehabilitace Bucharina narazila na odpor akademiků, kteří si na kritikách Bucharina vybudovali vlastní kariéru. Proti rehabilitaci byli také někteří nacionalisticky orientovaní ruští spisovatelé a literární kritici. Všeobecně představuje Bucharinova rehabilitace vítězství reformstických kruhů z inteligence. Zůstává však otázkou zda je Bucharin rehabilitován jako osobnost a občan, nebo zda se rehabilitují i jeho názory. Reuterova tisková agentura připomíná, že Bucharin aniž by oponoval systému státu s jedinou politickou stranou, představoval nestalinickou alternativu, která později sloužil jako základ eurokomunistických teorií v 70-tých letech a pražského jara v 1968. Někteří komentátoři nacházejí dokonce ozvěny Bucharinových myšlenek i v Gorbačově perestrojce. O tom, že věc není patrně oficiálně rozhodnuta svědčí výrok mluvčího min.zahr. Gerasimova, probíhající rehabilitace jsou prý velkým a ušlechtilým činem a rehabilitační komise pokračuje v diskusi o Bucharinových myšlenkách a při svém rozhodování se neohlížela na to zda měl či neměl pravdu. Lenin sice svého času o Bucharinovi mluvil jako miláčkovi komunistické strany, ale s učasně mu vytýkal, že jeho názory nejsou zcela marxistické. Svobodná Evropa.

Polsko. Prof.Józef Kalata: Došli jsme do takového období, že jestliže dělní zaprostestují proti zvyšování cen např. stávkou tak se již nevyšleu- jak to kdysi bývalo - do závodů tanky, pouze bankovní úředníci s kufříky peněz na zvýšení mezd. Všechny protesty dělnické třídy ~~na~~ v naší zemi se tak nakonec končí. T.D

Jugoslávie. Uzavřeno vězení "Goli Otok" na ostrově v Adriatiku. V této trestnici byli zadržováni v době po r.1948 Jugoslávci, kteří byli označeni vládou za zastánce Komiánformu. Soudy vynesly výnos proti 5.037 osobám a 11.694 dalších bylo postiženo administrativními metodami. Po příchodu ~~na~~ ostrov byli biti, z čehož někteří zemřeli. Nikdo nebyl odsouzený na smrt, ale v době výkonu trestu jich zemřelo 343 a říká se, že 394 či 400; 175 osob z toho počtu zemřelo na tyfus v "Golim Otoku" v r.1951. Politika 4/88.

Polsko. Výsledky Výzkumu veřejného mínění: Pokud se týká zemědělství - většina xanketovaných řeklo, že jsou ~~z~~pro rozvoj velkých rodinných hospodářství o velikosti do 100 ha. Pouze malé procento bádanych podporuje združstevnění rolnictva. Politika 4/88.